

Juridische vaardigheden

Noordhoff

Mr. M. M. Mok

6^e editie

Juridische vaardigheden

Mr. M. M. Mok

Ontwerp omslag: G2K Brand Design Agency

Omslagillustratie: iStock

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13,
9700 VB Groningen of via het contactformulier op www.mijnnoordhoff.nl.

*De informatie in deze uitgave is uitsluitend bedoeld als algemene informatie.
Aan deze informatie kunt u geen rechten of aansprakelijkheid van de auteur(s),
redactie of uitgever ontleen.*

0 / 25

© 2025 Noordhoff Uitgevers bv, Groningen/Utrecht, Nederland

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining niet toegestaan.

All rights reserved. Text and data mining not permitted.

ISBN(ebook) 978-90-01-04741-2

ISBN 978-90-01-04740-5

NUR 820

Woord vooraf

In het 'juridische onderwijs' spelen juridische vaardigheden een onmisbare rol. Voor studenten is het niet voldoende om alleen theoretische kennis (*knowing that*) te bezitten; ze moeten deze kennis ook effectief kunnen toepassen in praktijksituaties (*knowing how*). Het juridisch onderwijs in het hbo richt zich nadrukkelijk op het voorbereiden van studenten op de beroepspraktijk.

Juridische vaardigheden speelt in op de behoefte aan praktijkgericht juridisch onderwijs. Anders dan veel andere studiematerialen biedt *Juridische vaardigheden* een systematische en complete benadering van essentiële juridische vaardigheden die hbo-studenten moeten beheersen. *Juridische vaardigheden* behandelt de volgende kernvaardigheden:

- efficiënt gebruik van de wettenbundel
- nauwkeurige ontleding van wetsartikelen
- effectief zoeken en toepassen van relevante jurisprudentie
- doelmatig gebruik van juridische literatuur
- correct hanteren van parlementaire stukken
- systematisch oplossen van praktijkcasussen
- helder en precies juridisch taalgebruik
- professioneel dossierbeheer en -management

Wat *Juridische vaardigheden* bijzonder geschikt maakt voor hbo-studenten is de sterke focus op zelfstudie en praktijkgerichte oefeningen. Aan de hand van realistische casussen worden studenten stap voor stap begeleid in het ontwikkelen van hun juridische vaardigheden. Deze aanpak sluit goed aan bij de praktijkgerichte benadering van het hbo-onderwijs.

Voor hbo-docenten biedt *Juridische vaardigheden* een waardevol instrument om lessen te structureren. Het kan dienen als leidraad voor het opzetten van praktijkgerichte werkcolleges en biedt mogelijkheden voor het creëren van interactieve leermomenten.

In samenwerking met ervaren hbo-rechtendocenten, mevrouw mr. M. Oling en mevrouw mr. M. Boer, is aanvullend oefenmateriaal ontwikkeld dat op studiemeester, de online leeromgeving van Noordhoff, wordt aangeboden. Met dit materiaal kunnen studenten hun vaardigheden testen en verbeteren. De online leeromgeving biedt:

- uitgebreide oefenvragen (met antwoorden) die aansluiten bij de hbo-toetsingspraktijk

- realistische casussen die de beroepspraktijk simuleren
- interactieve oefeningen voor het versterken van specifieke vaardigheden
- mogelijkheden voor zelftoetsing en voortgangsbewaking

De kwaliteit van het oefenmateriaal is zorgvuldig afgestemd op het niveau en de behoeften van hbo-studenten. Er is gekozen voor een format van open vragen, wat studenten optimaal voorbereidt op de wijze van toetsing die ze in hun studie en latere beroepspraktijk zullen tegenkomen.

Voor deze herziene uitgave zijn gebruikte voorbeelden geactualiseerd en aangevuld met recente, relevante jurisprudentie. Verder is het hoofdstuk over parlementaire stukken volledig herzien en opgebouwd rondom de wet 'introdunctie gecombineerde geslachtsnaam'.

Juridische vaardigheden vormt een onmisbare brug tussen de theoretische kennis die studenten opdoen tijdens hun hbo-rechtenstudie en de praktische vaardigheden die ze nodig hebben in hun toekomstige beroep.

Zoals altijd sta ik open voor feedback en suggesties van zowel studenten als docenten om dit leermateriaal verder te optimaliseren.

Martijn Mok
Groningen, winter 2024-2025

Inhoud

Inleiding 7

1 Leren hanteren van een wettenbundel 11

- 1.1 Algemene onderdelen van wetten en regelingen 12
- 1.2 Boeken, hoofdstukken, titels, afdelingen en artikelen 14
- 1.3 Structuur van het Burgerlijk Wetboek 17
- 1.4 Structuur van de Algemene wet bestuursrecht 22
- 1.5 Structuur van de wettenbundel 23
- 1.6 Citeren uit een regeling 24
- 1.7 Zoekmethoden 26
- Samenvatting 31

2 Ontleden van wetsartikelen 33

- 2.1 Opbouw van een wetsartikel 34
- 2.2 Rechtsvoorwaarden en rechtsgevolgen 35
- 2.3 Samenhang tussen artikelen 42
- 2.4 Juridische betekenis van woorden en interpretatiemethoden 43
- Samenvatting 54

3 Jurisprudentie zoeken en gebruiken 57

- 3.1 Wat is jurisprudentie en wat heb ik eraan? 58
- 3.2 Organisatie van de rechterlijke macht 59
- 3.3 Civiele rechtspraak bij de rechtbank 60
- 3.4 Civiele rechtspraak bij het gerechtshof 79
- 3.5 Civiele rechtspraak bij de Hoge Raad 86
- 3.6 Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State 94
- 3.7 Strafrechtelijke rechtspraak bij de Hoge Raad 97
- 3.8 Waar kan ik jurisprudentie vinden? 106
- Samenvatting 114

4 Het gebruik van juridische literatuur 117

- 4.1 Handboek 118
- 4.2 Monografie 122
- 4.3 Praktijkcommentaren 127
- 4.4 Wetenschappelijke artikelen 129
- 4.5 Stappenplan voor het gebruik van juridische literatuur 145
- Samenvatting 147

5	Het gebruik van parlementaire stukken	149
5.1	Waarom is de parlementaire geschiedenis belangrijk?	150
5.2	Publicatienummer en naam	151
5.3	Inhoud van het wetsvoorstel	152
5.4	Memorie van toelichting	156
5.5	Verslag	162
5.6	Vervolg en de algemene beraadslagingen in de Tweede Kamer	165
5.7	Indienen van amendementen	169
5.8	Stemming in de Tweede Kamer	170
5.9	Naar de Eerste Kamer: gewijzigd voorstel van wet	171
5.10	Vervolg Eerste Kamer	173
5.11	Afronding in de Eerste Kamer	175
5.12	Eindfase	176
5.13	Waar vind ik de parlementaire geschiedenis?	179
	Samenvatting	180
6	Casus oplossen via een stappenplan	183
6.1	Formuleren van het feitelijke geschil (stap 1)	185
6.2	Selecteren van feiten en rechtsregels (stap 2)	186
6.3	Formuleren van een hoofdrechtsvraag (stap 3)	189
6.4	Formuleren en analyseren van deelrechtsvragen (stap 4)	190
6.5	Beantwoorden van de deelrechtsvragen (stap 5)	197
6.6	Beantwoorden van de hoofdrechtsvraag (stap 6)	199
	Samenvatting	200
7	Gebruik van taal door juristen	203
7.1	Redeneren	204
7.2	Argumenteren	209
7.3	Duidelijke taal	212
	Samenvatting	220
8	Dossierbeheer en dossiermanagement	223
8.1	Dossiervorming	224
8.2	Dossierbeheer	224
8.3	Dossier 'De verkoop van een woning'	226
8.4	Dossier 'Een arbeidsgeschil'	232
	Samenvatting	245

Inleiding

Net als elk beroep vereist ook het juridische werkveld specifieke vaardigheden. Maar wat onderscheidt een jurist en welke competenties zijn cruciaal voor succes in het rechtenvak?

Allereerst is het belangrijk te begrijpen dat de term 'jurist' niet verwijst naar één specifiek beroep, maar naar iemand die een juridische opleiding heeft afgerond. In het moderne onderwijslandschap bieden niet alleen universiteiten, maar ook hbo-instellingen kwalitatieve rechtenopleidingen aan. Deze opleidingen openen deuren naar een breed scala aan carrière-mogelijkheden. Voor hbo afgestudeerden zijn er talrijke functies beschikbaar, zoals:

- juridisch medewerker (paralegal) bij advocatenkantoren
- gerechtssecretaris bij de rechterlijke macht
- notarisklerk
- hr-professional met juridische expertise
- bedrijfsjurist, gespecialiseerd in bijvoorbeeld ondernemingsrecht
- juridisch adviseur bij overheidsinstellingen

Ondanks de diversiteit in deze functies, delen ze een gemeenschappelijke basis van essentiële juridische vaardigheden. Deze vaardigheden vormen het 'gereedschap' van elke jurist, ongeacht hun specifieke werkterrein.

Juridische vaardigheden is gericht op het ontwikkelen van deze cruciale vaardigheden. Het biedt niet alleen theoretische kennis, maar legt de nadruk op praktische toepassingen. Elke vaardigheid wordt uitgebreid behandeld, gevolgd door gerichte opdrachten waarmee studenten actief kunnen oefenen.

Het is belangrijk te benadrukken dat *Juridische vaardigheden* verder gaat dan het aanleren van 'weetjes'. Voor zover er al theoretische uiteenzettingen worden gegeven, is dat alleen maar om de desbetreffende vaardigheid beter te begrijpen, beter tot zijn recht te laten komen. Bedenk daarbij dat als de oefeningen vervelend of oninteressant worden gevonden, men zich serieus moet afvragen of de gemaakte opleidingskeuze wel de juiste is (geweest). Alle vaardigheden keren op de een of andere wijze in de latere juridische beroepsuitoefening terug. De gekozen onderwerpen zijn onderwerpen die maatschappelijk relevant zijn en zich in het hart van het recht bevinden. Wat dat betreft biedt *Juridische vaardigheden* een actuele visie op de werkzaamheden van een jurist.

Door het ontwikkelen van deze essentiële juridische vaardigheden leggen hbo-studenten een solide basis voor een succesvolle en veelzijdige carrière in het recht. Of je nu ambieert om bij een groot advocatenkantoor te werken, je eigen juridisch adviesbureau wilt starten of een carrière bij de overheid nastreeft, de vaardigheden die je hier leert, zullen onmisbaar blijken in je professionele toekomst.

Voor hbo-studenten in juridische opleidingen is het essentieel om de volgende fundamentele vaardigheden te beheersen:

- 1 Navigeren in de wettenbundel
De wettenbundel is voor juristen wat de bijbel is voor theologen. Hoewel er duizenden wetten bestaan, focussen we ons op de meest relevante, gebundeld door uitgevers. Voor beginnende hbo-studenten kan dit overweldigend zijn. In het eerste hoofdstuk leer je efficiënt door deze bundels te navigeren - een vaardigheid die je gedurende je hele carrière zult blijven verfijnen.
- 2 Wetsartikelen ontleden
Wetsartikelen vormen het hart van juridische teksten. Ze dicteren wat 'hoort' of 'moet'. In het tweede hoofdstuk leren hbo-studenten deze artikelen nauwkeurig te analyseren. Deze vaardigheid vereist zorgvuldig lezen en kritisch denken - cruciaal voor elke juridische professional. Onthoud: in het recht zijn overhaaste conclusies vaak gevaarlijk.
- 3 Jurisprudentie interpreteren
Wetten zijn niet altijd eenduidig in de praktijk. Rechters interpreteren deze regels in specifieke gevallen, wat resulteert in jurisprudentie. Het derde hoofdstuk behandelt de structuur van rechterlijke uitspraken en hoe je onduidelijkheden in wetteksten kunt herkennen. Voor hbo-juristen is het essentieel om deze uitspraken te kunnen lezen en toepassen in praktijksituaties.
- 4 Navigeren in juridische literatuur
Naast wetten en jurisprudentie is juridische literatuur onmisbaar. Hoofdstuk 4 introduceert hbo-studenten in de wereld van juridische boeken en vakbladen. Deze bronnen bieden niet alleen samenvattingen van rechterlijke uitspraken, maar ook expert-opinies over complexe juridische kwesties. Je leert hoe je deze literatuur kunt vinden, begrijpen en effectief gebruiken in je werk.
- 5 Parlementaire geschiedenis doorgronden
Hoofdstuk 5 introduceert hbo-studenten in de complexe wereld van wetgeving. Een wet is niet zomaar een eindproduct, maar het resultaat van uitgebreide parlementaire debatten en wijzigingen. Voor hbo-juristen is het cruciaal om te begrijpen hoe ze deze parlementaire geschiedenis kunnen gebruiken bij het interpreteren van onduidelijke wetteksten. Dit hoofdstuk leert je hoe je relevante parlementaire stukken kunt vinden en analyseren - een onmisbare vaardigheid in vele juridische functies.

6 Integratie van juridische vaardigheden

In hoofdstuk 6 komen alle eerder geleerde vaardigheden samen. Aan de hand van een praktisch arbeidsrechtelijk voorbeeld leer je hoe je wetteksten, jurisprudentie, juridische literatuur en parlementaire geschiedenis combineert om een juridisch vraagstuk op te lossen. Dit hoofdstuk simuleert de dagelijkse praktijk van een hbo-jurist.

7 Juridisch schrijven en argumenteren

Hoofdstuk 7 benadrukt het belang van nauwkeurig en correct taalgebruik in de juridische praktijk. Voor hbo-juristen is het essentieel om helder te kunnen schrijven en argumenteren, aangezien een verkeerde formulering ernstige juridische gevolgen kan hebben. Je leert hier de basis van juridische argumentatie en hoe je veelvoorkomende valkuilen in juridisch taalgebruik kunt vermijden. Deze vaardigheid is onmisbaar in elke juridische functie, of je nu bij de overheid, in het bedrijfsleven of in de advocatuur werkt.

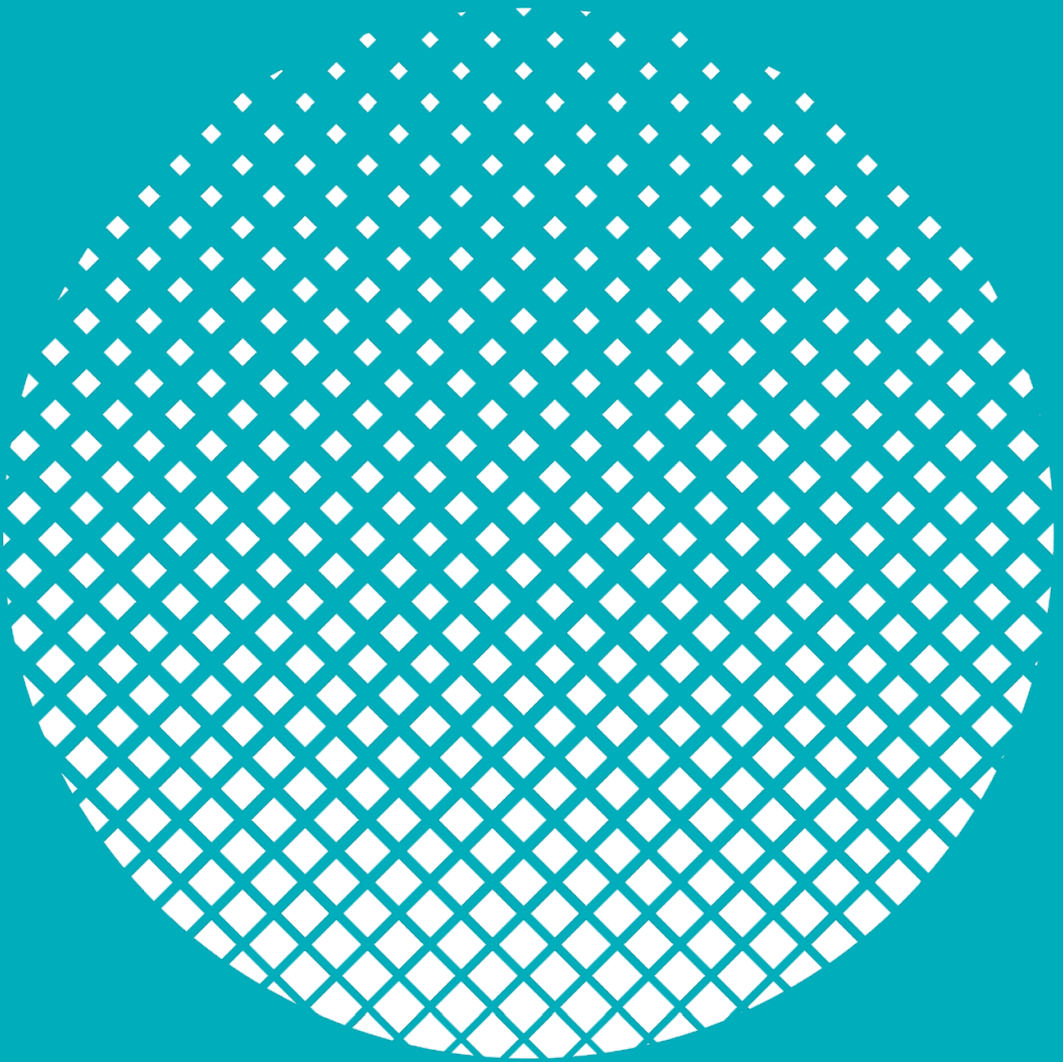
8 Dossierbeheer en -management

Het laatste hoofdstuk richt zich op een vaak onderschatte maar cruciale vaardigheid: dossierbeheer. In de dagelijkse praktijk van een hbo-jurist is efficiënt beheer van dossiers onmisbaar. Je leert hoe je dossiers opzet, bijhoudt en organiseert, inclusief het correct registreren van inkomende en uitgaande communicatie. Deze vaardigheid is vooral relevant voor functies als juridisch medewerker, paralegal of bedrijfsjurist.

De acht vaardigheden vormen samen het fundament, maar het is belangrijk te beseffen dat dit slechts het begin is van je juridische reis. Allereerst is het cruciaal te begrijpen dat deze vaardigheden niet in een vacuüm bestaan. Ze komen pas tot hun recht wanneer ze worden gecombineerd met grondige kennis van het recht. Daarom zul je tijdens je opleiding vele vakken volgen die zich richten op het overdragen van specifieke rechtskennis. Deze kennis vormt de basis waarop je je vaardigheden toepast.

Ten tweede is het belangrijk te beseffen dat het beheersen van deze juridische vaardigheden een continu leerproces is. Perfectie komt met de jaren en vereist voortdurende oefening en toepassing in de praktijk. Je hbo-opleiding legt hiervoor de basis, maar je zult merken dat je deze vaardigheden gedurende je hele carrière blijft verfijnen.

Juridische vaardigheden, in combinatie met de oefeningen en bijbehorende video's – waarin specifieke onderdelen visueel worden uitgelegd – biedt een solide startpunt. De nieuw ontwikkelde video's en oefeningen zijn te vinden op het leerplatform studiemeester.noordhoff.nl. Door dit studiemateriaal grondig te bestuderen en de oefeningen serieus te nemen, leg je een solide basis voor je toekomstige carrière als hbo-jurist. Een belangrijk inzicht dat je zult opdoen, is dat de rechtenstudie veel meer omvat dan alleen 'wetten uit je hoofd leren'. De wet is slechts het beginpunt van juridisch denken en handelen. Het is de toepassing, interpretatie en het in context plaatsen van deze wetten die de essentie vormen van het juridische werk.

Leren hanteren van een wettenbundel

Wettenbundels lijken vaak onoverzichtelijk en geen structuur te hebben. Is er een structuur te ontdekken in wettenbundels en de daarin opgenomen regelingen? Voordat effectief en doelmatig met een wettenbundel kan worden gewerkt, dient eerst de structuur van verschillende wetten en regelingen bekeken te worden. Elke wet of regeling kent zijn eigen structuur. Zo verschilt de structuur van het Burgerlijk Wetboek (BW) met die van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), maar ook het Wetboek van Strafrecht (Sr) kent zijn eigen indeling. Is de wet opgebouwd uit titels en/of afdelingen? Wat is eigenlijk het verschil tussen beide? Voor het juist kunnen hanteren van een wettenbundel is het van belang om dergelijke vragen eerst te beantwoorden.

1

- 1.1 Algemene onderdelen van wetten en regelingen 12
- 1.2 Boeken, hoofdstukken, titels, afdelingen en artikelen 14
- 1.3 Structuur van het Burgerlijk Wetboek 17
- 1.4 Structuur van de Algemene wet bestuursrecht 22
- 1.5 Structuur van de wettenbundel 23
- 1.6 Citeren uit een regeling 24
- 1.7 Zoekmethoden 26

1.1 Algemene onderdelen van wetten en regelingen

Wettenbundel

Hoewel de meeste wettenbundels een behoorlijke omvang hebben, vormen de opgenomen regels slechts een klein gedeelte van het totale aantal regelingen dat in Nederland geldt. Een wettenbundel is dan ook niet meer dan een verzameling van officiële teksten van regels die voor het onderwijs interessant en noodzakelijk zijn.

In een wettenbundel tref je voornamelijk wetten in formele zin aan. Dit zijn wetten die tot stand zijn gebracht door de regering en de Staten-Generaal. Naast wetten in formele zin bestaan nog vele andere regels die door lagere wetgevers zijn uitgevaardigd. Denk aan gemeentelijke en provinciale verordeningen, maar ook aan koninklijke besluiten of ministeriële regelingen. In dit hoofdstuk staan de wetten in formele zin centraal.

Zoals gezegd kent elke wet zijn eigen structuur. Toch zijn er naast deze verschillen ook overeenkomsten. In deze paragraaf bespreken we elementen die in elke regeling voorkomen: opschrift, aanhef, considerans, corpus en slot.

1.1.1 Opschrift

Citeertitel

Het opschrift is de officiële naam van een regeling. Elke regeling heeft een unieke naam. Op deze manier kan er nooit verwarring ontstaan over welke wet men op een gegeven moment bedoelt. In het opschrift treffen we tevens informatie aan over het onderwerp van de regeling en de datum van ondertekening. Om een wet gemakkelijk te kunnen aanhalen, worden de meeste wetten voorzien van een citeertitel. De citeertitel is een officiële naam waarmee de betreffende wet wordt aangeduid. De citeertitel kan over het algemeen gevonden worden in het laatste artikel van de betreffende regeling.

1.1.2 Aanhef en considerans

Aanhef

De aanhef van een regeling is het stuk tekst dat voorafgaat aan de inhoudelijke regeling. In de aanhef tref je vaak een stuk standaardtekst aan waarin het wetgevingsproces duidelijk zichtbaar is. Zo komt in de aanhef van de Algemene wet bestuursrecht duidelijk tot uiting dat bij de totstandkoming van de wet de Raad van State om advies is gevraagd. Dit is af te leiden uit de woorden '*Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg ...*' Tevens is uit de woorden '*Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge artikel 107, tweede lid, van de Grondwet de wet algemene regels van bestuursrecht dient vast te stellen*' af te

leiden waarop de wetgevingsbevoegdheid is gebaseerd en waarom de wet is gemaakt. Dit laatste gedeelte wordt de considerans (afkomstig uit het Latijnse *consideratio* = overweging) genoemd. In de considerans komen als het ware de beweegredenen van de wetgever tot uiting.

Considerans

1.1.3 Corpus

De daadwerkelijke kern van de regeling wordt gevormd door de inhoudelijke wetsartikelen, de regeling zelf. Dit wordt het corpus (lichaam) van de regeling genoemd. Het corpus bestaat uit genummerde wetsartikelen die onderling een bepaalde samenhang vertonen. Voor een goed begrip van de afzonderlijke wetsartikelen dienen veelal de wetsartikelen in onderling verband te worden gezien.

1.1.4 Slot

Publicatie

Elke persoon die in Nederland verblijft, wordt geacht de wet te kennen. Het is mede hierom dat wetten gepubliceerd moeten worden. Pas na publicatie treden wetten in werking omdat eenieder dan kennis heeft kunnen nemen van de inhoud van de wet. Het slot van een regeling wordt dan ook gevormd door het bevel tot publicatie. Tevens treft je in het slot onder andere de handtekeningen aan van de Koning en de verantwoordelijke ministers en/of staatssecretarissen. Met het zetten van deze handtekeningen wordt een wet namelijk officieel bekrachtigd.

Oefenvraag 1.1

Zoek de Werkloosheidswet op in je wettenbundel en beantwoord de volgende vragen:

- Geef aan wat de officiële citeertitel van deze wet is en in welk wetsartikel je dit kunt vinden.
- Citeer die gedeeltes van de wet waarin de aanhef en de considerans tot uiting komen.
- Welke wetsartikelen omvat het corpus van de regeling?

Zoek de Participatiewet op in je wettenbundel en beantwoord de volgende vragen:

- Wanneer is de voormalige Wet werk en bijstand aangepast en heeft de wet de citeertitel Participatiewet gekregen?
- Wanneer is de Participatiewet voor het eerst gewijzigd na haar inwerkingtreding op 1 januari 2015?
- Citeer die gedeeltes van de Participatiewet waarin de aanhef en de considerans tot uiting komen.

1.2 Boeken, hoofdstukken, titels, afdelingen en artikelen

Om ervoor te zorgen dat een studieboek een logische en overzichtelijke structuur heeft, is ervoor gekozen om het onder te verdelen in hoofdstukken, paragrafen en soms ook subparagrafen. Op deze manier kan de lezer de besproken onderwerpen in een groter geheel plaatsen en beter begrijpen. Daarnaast kan met deze onderverdeling op een snelle en makkelijke manier een specifiek onderwerp worden teruggevonden.

Een wet en ook een wettenbundel werken op dezelfde manier. Bekijken we de opbouw van verschillende wetten, dan komen we de volgende termen tegen:

- boek(en);
- hoofdstuk(ken)/titel(s);
- afdeling(en);
- artikel(en).

1.2.1 Boeken

Om een omvangrijke wet overzichtelijk en hanteerbaar te maken, is deze *soms* opgedeeld in boeken. Door een wet in verschillende boeken op te delen, wordt een eerste onderverdeling gemaakt. Door een dergelijke onderverdeling worden bepaalde regels die betrekking hebben op hetzelfde onderwerp bij elkaar geplaatst.

Nemen we het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) als voorbeeld, dan is te zien hoe de wetgever deze wet heeft opgedeeld in vier boeken. Het *eerste boek* gaat over de wijze waarop geprocedeerd moet worden bij de rechtbanken, de hoven en de Hoge Raad. Alle regels die hierop betrekking hebben, vind je in het eerste boek. In het *tweede boek* worden de regels beschreven over de wijze waarop beslissingen van deze instanties geëffectueerd kunnen worden. Het ligt voor de hand om deze regels pas te behandelen na het vastleggen van de regels die betrekking hebben op de procedure (eerste boek). In het tweede boek wordt immers ingegaan op de regels betreffende de tenuitvoerlegging van een uitspraak. De regeling van de tenuitvoerlegging vooronderstelt de aanwezigheid van een concrete uitspraak. In het kader van volgordeelijkheid dient eerst een procedure te worden gevoerd alvorens de uitspraak ten uitvoer gelegd kan worden. In het *derde boek* wordt de wijze van procederen in enkele bijzondere procedures geregeld. In dit geval is het ook weer logisch eerst algemene regels te bespreken alvorens op de bijzondere regels in te gaan. In het *vierde, tevens laatste boek* wordt de buitengerechtelijke procedure van arbitrage beschreven. Aangezien dit geen gerechtelijke procedure is en de voorgaande boeken allemaal over gerechtelijke procedures gaan, heeft de wetgever ervoor gekozen dit onderwerp in het laatste boek te plaatsen. De vier boeken tezamen vormen het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

1.2.2 Titels en hoofdstukken

Naast boeken komen je in wetten vaak hoofdstukken of titels tegen. Titels en hoofdstukken zijn vormen waarin een wet verder wordt onderverdeeld. Bij de onderverdeling in boeken heb je al gezien dat de wetgever regels die in nauw verband met elkaar staan in een en hetzelfde boek heeft geplaatst. Bij de onderverdeling in titels en hoofdstukken heeft de wetgever een nog verdergaande categorisering gemaakt. Als naar de eerste drie titels van het eerste boek van Rv wordt gekeken, dan zie je de volgende onderverdeling:

- algemene bepalingen (Titel 1);
- de dagvaardingsprocedure in eerste aanleg (Titel 2);
- de verzoekschriftprocedure in eerste aanleg (Titel 3).

Omdat het eerste boek alleen regels bevat over de wijze van procederen, zullen de betreffende titels ook alleen over dit onderwerp gaan. In de eerste titel zien we algemene bepalingen terug omtrent de wijze van procederen. In de tweede titel wordt de procedure behandeld die aanvangt met een inleidend processtuk niet zijnde een verzoekschrift. Regels over de verzoekschriftprocedure vinden we namelijk in de derde titel. Zoals te zien is, zijn de regels omtrent de wijze van procederen niet alleen bij elkaar geplaatst in één boek, maar zijn ze ook verder onderverdeeld in titels.

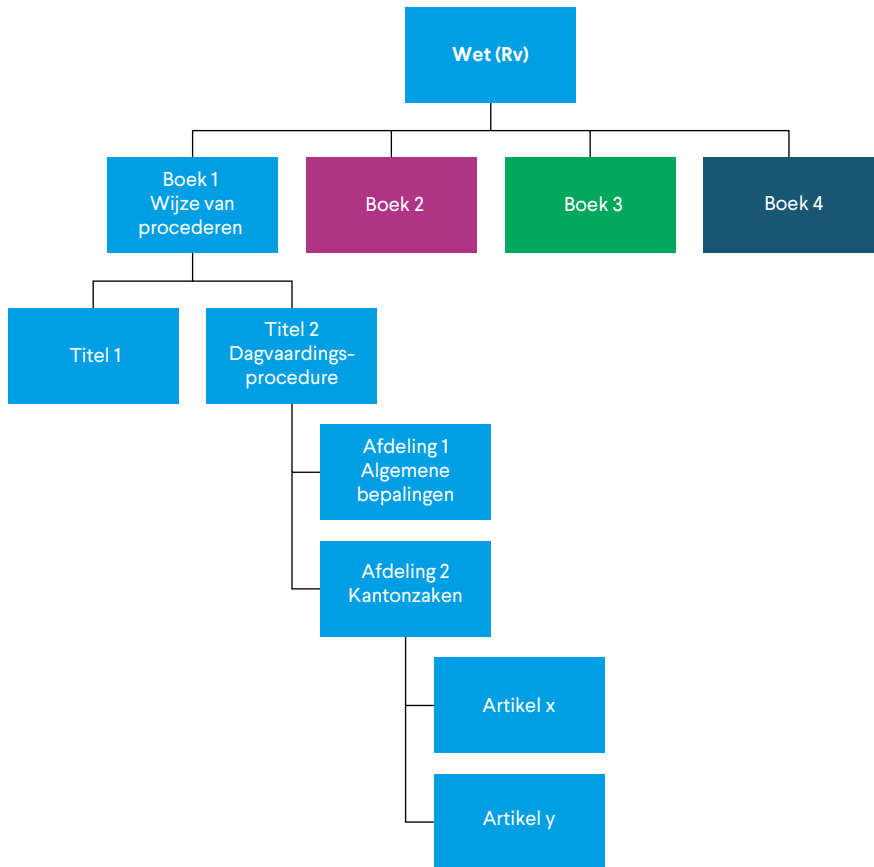
1.2.3 Afdelingen

Afdelingen verdelen een titel weer verder onder. De tweede titel van het eerste boek van Rv handelt over de vorderingsprocedure in eerste aanleg. De verschillende afdelingen in deze titel hebben de betreffende regels weer verder gecategoriseerd. Zo handelt de eerste afdeling van deze titel over de algemene bepalingen die van toepassing zijn op de dagvaardingsprocedure in eerste aanleg. De tweede afdeling gaat in op de wijze van procederen (Boek 1) in een dagvaardingsprocedure (Titel 2) bij de kantonrechter (Afdeling 2). Op deze manier kan op een logische manier vanuit een wet steeds verder 'afgezakt' worden naar een specifieke regel.

1.2.4 Artikelen

De kern van een regeling wordt gevormd door wetsartikelen. Wetsartikelen zijn net als hoofdstukken, titels en afdelingen genummerd. Kenmerkend is dat de wetsartikelen vaak zijn genummerd door middel van cijfers. Daarnaast loopt de nummering vaak door. Zo begint het tweede boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering met artikel 430. Niet elk boek en elke titel of afdeling begint steeds weer met artikelnummer één. Op deze manier is het duidelijk dat het tweede boek niet op zichzelf staat, maar onderdeel uitmaakt van de totale wet.

In figuur 1.1 is het hiervoor genoemde schematisch weergegeven.

Oefenvraag 1.2

- Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk de indeling van de Wet op de rechterlijke organisatie en geef aan waarom je deze wel of niet logisch vindt.
- Geef aan waarom er door de wetgever bij de indeling gebruik is gemaakt van hoofdstukken, afdelingen en paragrafen en niet van boeken.
- In welk hoofdstuk en/of afdeling vind je het wetsartikel waarin omschreven wordt welke gerechten tot de rechterlijke macht behoren?
- Zoek de Participatiewet op en geef aan voor welke indelings-systeematiek de wetgever heeft gekozen.

1.3 Structuur van het Burgerlijk Wetboek

Het oorspronkelijke Burgerlijk Wetboek stamt uit 1838. Het wetboek had ruim honderd jaar trouwe dienst erop zitten toen de toenmalige regering tot de conclusie kwam dat het wetboek niet meer voldeed aan de eisen van die tijd. Het wetboek moest worden gemoderniseerd. In 1947 kreeg de Leidse hoogleraar E.M. Meijers van de regering de opdracht het gehele Burgerlijk Wetboek te herzien. Hoewel in het 'oude' wetboek alle wetsartikelen waren doorgenummerd, werd besloten het 'nieuwe' wetboek op te delen in verschillende boeken. Deze boeken tezamen vormen thans het ons bekende 'nieuw' Burgerlijk Wetboek (BW).

Om ervoor te zorgen dat deze omvangrijke regeling overzichtelijk en toegankelijk is, heeft de wetgever de regeling onderverdeeld in tien verschillende boeken. De verschillende boeken behandelen steeds een deelonderwerp van de totale regeling. De verschillende delen kunnen niet geheel los van elkaar gezien worden. Met andere woorden: het ene deel moet in samenhang met een ander deel worden gezien.

Hierna beperken wij ons tot de eerste zeven boeken. Na een korte uiteenzetting over de inhoud van het BW, zullen de gelaagde structuur en de schakelbepaling in het BW worden besproken.

1.3.1 Inhoud van het BW

Boek 1 BW gaat over het personen- en familierecht. In dit boek zijn onder andere regels te vinden met betrekking tot de naam, de woonplaats, het huwelijk, adoptie en het gezag over minderjarige kinderen. Het zijn regels die direct over een persoon of zijn familie gaan. Wie zijn eigenlijk de ouders van een kind? Welke achternaam krijgt een kind als het geboren wordt? Hoe treed je in het huwelijk? Allemaal vragen waarop het eerste boek van het BW antwoord geeft.

In het juridische jargon noemen we mensen van vlees en bloed natuurlijke personen. De wet kent naast natuurlijke personen ook rechtspersonen. Dit zijn dus geen personen van vlees en bloed, maar personen die juridisch gezien wel bestaansrecht hebben. Dergelijke (rechts)personen kunnen onder andere verenigingen, stichtingen en besloten vennootschappen (bv's) zijn. In *Boek 2 BW* heeft de wetgever regels opgenomen over deze verschillende rechtspersonen. Eigenlijk vind je net als in het eerste boek allerlei regels over familiebanden van rechtspersonen. Is het ene bedrijf juridisch gezien familie van het andere bedrijf? Aangezien een bedrijf zelf niet kan nadenken en handelen, zijn er in dit boek ook regels opgenomen over de wijze waarop een onderneming bestuurd dient te worden. Welke

bevoegdheden heeft de bestuurder van een bedrijf? Welke bevoegdheden hebben de aandeelhouders? Kortom, in het tweede boek treft je een hoeveelheid regels omtrent rechtspersonen aan.

Zodra een persoon geboren wordt of een rechtspersoon opgericht wordt, heeft hij/zij een vermogen. Ouders openen een spaarrekening voor hun kind of het kind krijgt een knuffel bij zijn geboorte. Een bedrijf koopt voor zijn productieproces een machine bij een ander bedrijf. Met andere woorden: elke natuurlijke persoon of rechtspersoon heeft een vermogen. Dit vermogen is uiteraard geen statisch geheel maar is continu in beweging. Zo zal een kind iets van zijn zakgeld willen kopen en een bedrijf zal de geproduceerde artikelen willen verkopen aan zijn klanten. Het vermogen van de betreffende (rechts)persoon is dus steeds aan verandering onderhevig. Het vermogen zal de ene keer toenemen en de andere keer afnemen. Algemene regels over de wijze waarop vermogen verkregen en verloren kan worden, vind je terug in *Boek 3 BW*.

Indien iemand komt te overlijden, zou de vraag gesteld kunnen worden wie het vermogen van de betreffende persoon erft. Hoe kan iemand ervoor zorgen dat na zijn dood zijn vermogen toekomt aan een bepaalde persoon? In *Boek 4 BW* dat gaat over het erfrecht, kunnen de antwoorden op deze vragen gevonden worden.

De wetgever vond het nodig om een aantal onderwerpen specifiek te regelen. Zoals gezegd wordt in het derde boek het algemeen vermogensrecht geregeld. Een aantal onderwerpen dat in algemene zin teruggevonden kan worden in *Boek 3*, is bijvoorbeeld gedetailleerder geregeld in *Boek 5* en *Boek 6 BW*. Zo vind je in *Boek 5* regels over het goederenrecht terug. Het goederenrecht gaat over eigendom, erfpacht, erfdiensbaarheid enzovoort. In het zesde boek vind je regels met betrekking tot verbintenissen en overeenkomsten. Omdat bepaalde overeenkomsten veel voorkomen en vragen om meer specifieke regels, heeft de wetgever in *Boek 7 BW* bijvoorbeeld regels omtrent de koopovereenkomst neergelegd. Maar ook de huurovereenkomst en de arbeidsovereenkomst is in dit boek geregeld. Het betreft de categorie van de 'benoemde overeenkomsten'.

Oefenvraag 1.3

- a In welk(e) boek/titel/artikel vind je het eigendomsrecht omschreven?
- b In welk(e) boek/titel/afdeling/artikel wordt de schenkingsovereenkomst omschreven?
- c Schrijf de namen op van *Boek 3*, *5*, *6* en *7 BW* en beschrijf in het kort de globale inhoud van het betreffende boek.

1.3.2 Gelaagde structuur van het BW

De wetgever heeft ervoor gekozen om het BW op te bouwen uit verschillende lagen. Deze wetgevingstechniek in het BW wordt de gelaagde structuur genoemd. Hiermee wordt voorkomen dat bij elk onderwerp de algemene regels steeds herhaald moeten worden. We illustreren dit aan de hand van een voorbeeld.

VOORBEELD | De AirPods van Warmred

Eva heeft haar oog laten vallen op de nieuwste AirPods Pro en besluit naar de Warmred store te gaan om de AirPods Pro te bekijken. De verkoper laat Eva weten dat de AirPods Pro € 265 kosten. Eva zit op zwart zaad maar kan de AirPods Pro niet weerstaan. Eva besluit de AirPods Pro te kopen en betaalt de verkoper € 265. De verkoper overhandigt het doosje met de AirPods Pro, waarna Eva tevreden de winkel uit loopt.

Rechtshandeling

In art. 3:33 BW (zie voor wijze van citeren paragraaf 1.6) wordt de totstandkoming van een rechtshandeling geregeld. Een rechtshandeling is een handeling die een bepaald juridisch (rechts)gevolg teweegbrengt. In het betreffende artikel is te lezen dat hiervoor een wil aanwezig moet zijn, die zich door een verklaring heeft geopenbaard. In casu bestaat de wil van de verkoper eruit dat hij de AirPods Pro wil verkopen en de wil van Eva om de AirPods Pro te kopen. Doordat de verkoper dit aan Eva meldt en Eva de € 265 betaalt, hebben de verschillende 'willen' zich geopenbaard. De conclusie kan dan ook zijn dat er een rechtshandeling (een handeling met juridische gevolgen) tot stand is gekomen.

In dit geval ging het om de verkoop van AirPods Pro. Een andere mogelijkheid is dat iemand de wil heeft om zijn gehele vermogen na zijn dood aan een persoon na te laten. Deze wil laat hij in een testament bij de notaris vastleggen. Aangezien er hier ook sprake is van een wil die zich door een verklaring heeft geopenbaard, komt ook hier een rechtshandeling tot stand.

Overeenkomst

Indien we teruggaan naar het voorbeeld over de AirPods, dan zou geconcludeerd kunnen worden dat er naast een rechtshandeling tevens sprake is van een overeenkomst. In art. 6:217 BW is namelijk te lezen dat voor een overeenkomst een aanbod van de een en een aanvaarding door de ander nodig is. In casu is dit het geval, aangezien de verkoper de AirPods Pro voor € 265 aanbiedt en Eva het betreffende aanbod aanvaardt. Met andere woorden: er is zowel sprake van een rechtshandeling als van een overeenkomst. Dit in tegenstelling tot het voorbeeld van het testament. Immers bij het opmaken van een testament is er geen sprake van een aanbod en een aanvaarding. Kortom: het opmaken van een testament is wel een rechtshandeling, maar geen overeenkomst.

Op basis van het hiervoor genoemde kan dus geconcludeerd worden dat de algemene regel (de basisregel) over het ontstaan van een rechtshandeling het fundament vormt. De vereisten die gesteld worden aan meer specifieke onderwerpen, zoals de overeenkomst of het testament (bijzondere vormen van rechtshandelingen), vind je terug in de boeken die daarop volgen.

Op basis van de gegeven casus zou nog een stap verder gegaan kunnen worden. In Boek 7 tref je namelijk nog specifieke regels aan omtrent een koopovereenkomst. Een koopovereenkomst is een specifiek geregelde overeenkomst. Art. 7:1 BW zegt dat van een koopovereenkomst gesproken kan worden wanneer de een verplicht is een zaak te verschaffen en de ander daarvoor een prijs in geld moet betalen.

Samenvattend is er voor een koopovereenkomst dus nodig:

- een wil die zich door een verklaring heeft geopenbaard (art. 3:33 BW);
- een aanbod en een aanvaarding daarvan (art. 6:217 BW);
- een zaak waarvoor een prijs in geld wordt betaald (art. 7:1 BW).

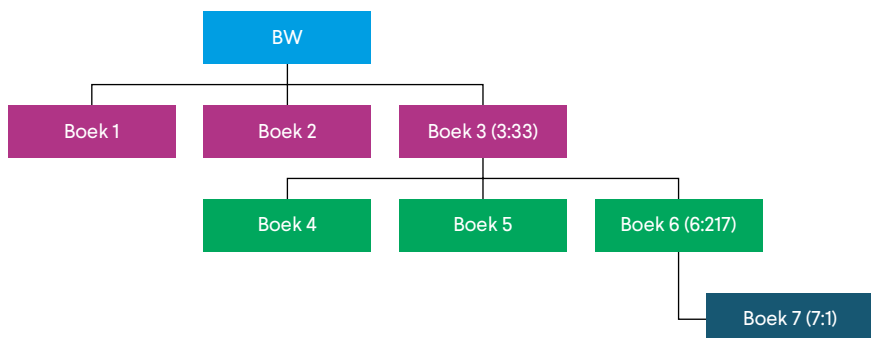
Door middel van de gelaagde structuur wordt voorkomen dat zowel de elementen uit Boek 3 als die uit Boek 6 opnieuw omschreven moeten worden in Boek 7. De gelaagde structuur van het BW maakt het niet gemakkelijk te achterhalen welke artikelen in een bepaalde situatie van toepassing zijn. Het is daarom noodzakelijk dat je de opbouw van een regeling doorgrondt, en dat vergt veel oefening.

Als je eenmaal de verschillende wetsartikelen hebt kunnen vinden, kan zich het probleem voordoen dat de artikelen tegenstrijdige informatie bevatten. In een dergelijk geval zal je de volgende regels moeten toepassen:

- 1 In geval van strijdige regels gaan de bijzondere wetsartikelen (specifieke regel) voor de algemene wetsartikelen (hoofdreutel). In het voorbeeld van de AirPods betekent dit dat de regels uit Boek 7 voor de regels uit Boek 6 en 3 gaan en de regels uit Boek 6 gaan voor de regels uit Boek 3.
- 2 In geval de regels uit één en hetzelfde boek in strijd met elkaar zijn, gaat het meest specifieke wetsartikel voor het meer algemene wetsartikel.

In figuur 1.2 is de gelaagde structuur van het BW schematisch weergegeven.

Figuur 1.2
Opbouw
Burgerlijk
Wetboek

Oefenvraag 1.4

- a Na een avondje stappen blijkt de fiets van Daan te zijn gestolen. Martien heeft nog een oude fiets staan. Zij geeft haar reservefiets aan Daan en zegt: 'Je mag hem houden. Ik wil er verder niets voor terug.' Welke artikelen zijn van toepassing om te kunnen bepalen of hier een (schenkings)overeenkomst tot stand is gekomen?
- b Stel dat wetsartikel 175 van Boek 7 van het BW in strijd is met wetsartikel 33 van Boek 3 BW. Welk wetsartikel gaat dan voor en waarom?

1.3.3 Schakelbepalingen in het BW

In subparagraaf 1.3.2 is de koopovereenkomst de revue gepasseerd. Uit art. 7:1 BW is duidelijk geworden dat slechts over een koopovereenkomst gesproken kan worden als de ene partij een zaak geeft aan de andere partij die hiervoor een prijs in geld betaalt. Stel dat de wederpartij niet een prijs in geld betaalt, maar in plaats daarvan een andere zaak geeft. In een dergelijk geval spreek je niet van een koopovereenkomst, maar van een ruilovereenkomst. Aangezien beide overeenkomsten veel gelijkenis vertonen, heeft de wetgever niet geheel nieuwe regels willen uitvaardigen met betrekking tot de ruilovereenkomst. Hoewel het twee verschillende overeenkomsten zijn, worden de regels van de koopovereenkomst ook van toepassing verklaard op de ruilovereenkomst. Dat blijkt uit art. 7:50 BW. Dit wetsartikel zegt:

'De bepalingen betreffende koop vinden overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat elke partij wordt beschouwd als verkoper voor de prestatie die zij verschuldigd is, en als koper voor welke haar toekomt.'

Kortom, door deze bepaling zijn alle regels over koop, zoals opgenomen in Titel 1 van Boek 7 BW, eveneens op een ruilovereenkomst van toepassing.

Schakelbepaling

Een wetsartikel dat bepalingen van toepassing verklaart buiten bijvoorbeeld de afdeling, titel en/of wet waarin de betreffende bepalingen zijn opgenomen, wordt een *schakelbepaling* genoemd. In voornoemd geval is art. 7:50 BW de schakel die ervoor zorgt dat de bepalingen over koop ook van toepassing zijn op de ruilovereenkomst. De schakelbepaling zorgt daarmee ook voor een bepaalde mate van gelaagdheid in het BW. Schakelbepalingen kan je op verschillende plaatsen in de wet tegenkomen. Meestal staan zij aan het begin of het einde van een afdeling, titel of hoofdstuk.

Oefenvraag 1.5

- a Leg uit waarom wetsartikel 98 van Boek 3 BW een schakelbepaling is.
- b Leg uit wat wetsartikel 216 van Boek 6 BW bepaalt.
- c Ben je van mening dat wetsartikel 105 lid 3 van Boek 5 BW een schakelbepaling is? Motiveer je antwoord.
- d Leg uit wat artikel 22 van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen bepaalt.

1.4 Structuur van de Algemene wet bestuursrecht

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) regelt de verhouding tussen burger en (openbaar) bestuur (veelal de centrale of decentrale overheid). De Awb is een relatief jonge wet. In 1994 is begonnen met de invoering ervan. De wet bestaat uit vier gedeelten (tranches).

Tranches

In tegenstelling tot het BW kent de Awb geen boeken. De Awb is opgebouwd uit elf *hoofdstukken*. De hoofdstukken zijn verder onderverdeeld in titels en/of afdelingen. In subparagraaf 1.2.4 zagen we dat in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering de wetsartikelen doorgenummerd zijn. In het BW begint elk boek met een nieuwe nummering. De Awb heeft weer een andere vorm. In de Awb begint elk hoofdstuk weliswaar met een nieuwe nummering, maar de nummering van de wetsartikelen wordt voorafgegaan door het nummer van het hoofdstuk waarin het wetsartikel is geplaatst. Zo is artikel 1 van Hoofdstuk 3 als volgt genummerd: 3:1. Hoewel de wijze van noteren dezelfde is als die van het BW, wordt het anders uitgesproken. We zullen hierop terugkomen in paragraaf 1.6.

Hierna gaan we nog kort in op de gelaagde structuur en de schakelbepalingen van de Awb.

1.4.1 Gelaagde structuur van de Awb

De Awb is net als het BW op een gelaagde manier opgebouwd. Zowel de opbouw tussen de hoofdstukken als de opbouw binnen de hoofdstukken wordt gekenmerkt door een gelaagde structuur.

In art. 1:3 Awb wordt beschreven wat onder een besluit en een beschikking moet worden verstaan. Hieruit blijkt dat een beschikking een specifieke vorm van een besluit is. De term besluit is dus een overkoepelende term. In Hoofdstuk 3 en Hoofdstuk 4 worden nadere regels omtrent besluiten en beschikkingen gegeven. Om de artikelen uit deze hoofdstukken te kunnen begrijpen, zullen zij gelezen moeten worden in het licht van art. 1:3 Awb. Met andere woorden: de wetgever heeft de algemene regelingen uit Hoofdstuk 1 niet nogmaals opgenomen in de meer specifiekere hoofdstukken. Deze werkwijze duidt net als bij het BW op een gelaagde structuur.

1.4.2 Schakelbepalingen in de Awb

Ook in de Awb komen we schakelbepalingen tegen. Deze bepalingen verklaren evenals in het BW bepaalde regelingen van toepassing buiten de betreffende wet of afdeling of het betreffende hoofdstuk. Een goed voorbeeld daarvan vormt art. 10:45 Awb dat de bepaling over de vernietiging van een besluit door een bestuursorgaan ook gedeeltelijk van toepassing verklaart op de schorsing van een besluit. Bij het lezen van toepasselijk verklaarde wetsartikelen dien je als het ware steeds het woord vernietiging te vervangen door het woord schorsing. Art. 10:36 Awb moet dus als volgt gelezen worden: een besluit kan alleen dan gedeeltelijk worden *geschorst*, indien gedeeltelijke instandhouding strookt met aard en inhoud van het besluit.

1.5 Structuur van de wettenbundel

Wettenbundels zijn er in soorten en maten. Het is goed om te beseffen dat een wettenbundel een door een uitgever samengestelde verzameling van regelingen is. Hoewel de wetteksten in de bundels hetzelfde zijn, verschilt elke wettenbundel qua indeling, omvang en vormgeving. Meestal wordt er door een onderwijsinstelling een bepaalde wettenbundel voorgeschreven. Wij raden aan om de voorgeschreven wettenbundel te gebruiken aangezien de opgenomen regelingen per wettenbundel kunnen verschillen.

De regelingen die in wettenbundels zijn opgenomen, worden door een uitgever gegroepeerd. Zo worden zowel de regelingen van *publiekrecht* als die van *privaatrecht* bij elkaar geplaatst. De indeling is dus gebaseerd op samenhang en niet op bijvoorbeeld alfabetische volgorde. Indien het aantal door de uitgever geselecteerde regelingen te groot is om in een bundel te worden opgenomen, is er vaak voor gekozen om de regelingen te verdelen over twee boeken. In dergelijke gevallen tref je vaak een bundel privaatrechtelijke regelingen en een bundel publiekrechtelijke regelingen aan.

Bij aanschaf van een wettenbundel worden vaak zelfklevende *tabs* bijgeleverd. Deze tabs kunnen worden gebruikt om bepaalde regelingen gemakkelijker terug te vinden.

Aan de zijkant van de wettenbundel zijn vaak ook *grijze vlakken* aangebracht waardoor de ene regeling gemakkelijk te onderscheiden is van de andere regeling. Aan het begin van elke regeling kan een tab worden aangebracht waardoor de regeling gemakkelijk is op te slaan.

Margetekst

Naast de grijze vlakken tref je altijd zogenoemde *margeteksten* aan. Margeteksten geven in enkele woorden de inhoud van het betreffende wetsartikel weer. Hierdoor kan bij het zoeken naar een bepaald wetsartikel

op eenvoudige wijze de kern van een wetsartikel worden achterhaald. De margeteksten maken geen officieel onderdeel uit van de wettekst, maar zijn door de uitgever slechts ten behoeve van de gebruiker bij de wetsartikelen geplaatst. Om de precieze inhoud van een wetsartikel te achterhalen, moet het wetsartikel altijd in zijn geheel worden gelezen.

Verwijzings-
artikel

Naast de margeteksten tref je regelmatig *verwijzingsartikelen* aan. De verwijzingsartikelen kan je vinden achteraan een lid (onderdeel van een artikel) en/of wetsartikel. De verwijzingsartikelen zijn tussen haakjes geplaatst. De betreffende artikelen verwijzen naar aanverwante wetsartikelen. Dergelijke verwijzingsartikelen kunnen een goede hulp zijn om een bepaalde toepasselijke bepaling te achterhalen. Net als bij de margeteksten zijn de verwijzingsartikelen opgenomen door de uitgever en maken zij dus geen officieel deel uit van de betreffende regeling.

1.6 Citeren uit een regeling

In paragraaf 1.7 staat het zoeken naar een wetsartikel centraal. Maar we bespreken eerst hoe een eenmaal gevonden wetsartikel geciteerd/aangehaald wordt.

Bij het uitzoeken van een juridisch probleem ga je veelal op zoek naar een bepaling die enige duidelijkheid geeft over wat rechtens is. Indien je een dergelijke bepaling gevonden hebt en daarover een verhandeling of juridisch beroepsproduct moet schrijven, zal je de lezer duidelijk willen maken over welke bepaling het gaat.

In het juridische vak is het niet gebruikelijk om wetsartikelen geheel over te schrijven. Dit zou ten eerste onnodig veel tijd in beslag nemen en daarnaast heeft elke jurist de beschikking over een wettenbundel waarin de betreffende bepaling nagelezen kan worden. Om te voorkomen dat ieder zijn eigen citeerwijze gebruikt, is er in het juridische beroepenveld een aantal ongeschreven regels ontstaan die de wijze van citeren regelen. We zetten de belangrijkste op een rij.

Geen paginanummers

Wetsartikelen mogen nooit aangehaald worden met behulp van de paginanummers uit een wettenbundel. Dat is goed te begrijpen als bedacht wordt dat elke wettenbundel een andere indeling heeft en de paginanummers van wettenbundel A nooit exact corresponderen met de paginanummers van wettenbundel B.

Wijze van citeren

Bij het aanhalen van een bepaling dient alleen het wetsartikel en de betreffende regeling vermeld te worden. Titels, hoofdstukken en/of afdelingen

worden niet vermeld. Indien artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht moet worden aangehaald, dan wordt dit als volgt genoteerd: art. 310 Sr. (artikel gevolgd door afkorting van de betreffende regeling).

Op deze algemene regeling bestaan echter *uitzonderingen*. Bestaat een wet uit meerdere boeken en begint elk boek met een nieuwe nummering, dan is het zaak het nummer van het boek *wel* te vermelden. In een dergelijk geval zou er anders verwarring kunnen ontstaan over welk wetsartikel je uit de betreffende wet bedoelt. Een goed voorbeeld hiervan vormt het BW. Zouden we artikel 33 van Boek 3 van het BW willen aanhalen, dan kunnen we niet volstaan met art. 33 BW. Immers, het is dan onduidelijk of artikel 33 van Boek 2, Boek 3, Boek 4 enzovoort wordt bedoeld. We beginnen met het noemen van het nummer van het boek, gevolgd door het artikel. In voor- noemd geval schrijf je dan art. 3:33 BW.

De Awb vormt ook zo'n uitzondering op de algemene regel. De Awb bestaat weliswaar niet uit verschillende boeken, maar wel uit verschillende hoofdstukken. Deze hoofdstukken vangen steeds weer aan met een nieuwe nummering. Om deze reden dient ook hier het wetsartikel voorafgegaan te worden door het nummer van het hoofdstuk waarin het artikel is geplaatst. Artikel 2 van Hoofdstuk 6 schrijf je dus als volgt: art. 6:2 Awb.

De regeling die aangehaald wordt, schrijf je over het algemeen niet voluit. We schrijven dus niet art. 3:33 Burgerlijk Wetboek maar art. 3:33 BW. (Tijdens de studie zul je de diverse gebruikelijke afkortingen van regelingen vanzelf eigen maken.)

Uitspreken van de notatiewijze

Het *uitspreken* van een dergelijke notatiewijze is weer anders dan het schrijven. In het geval van art. 3:33 BW zeggen we namelijk niet: 'drie dubbele punt drieëndertig BW' maar: 'artikel 33 Boek 3 BW'. Bij de Awb zeggen we niet: 'artikel 2 van Hoofdstuk 6 Awb' maar: 'artikel zes, twee Awb'.

Samenhang

In veel gevallen moeten wetsartikelen in samenhang met elkaar gelezen worden. Stel dat we de lezer duidelijk willen maken dat in geval X de artikelen 3:33 BW en 3:35 BW in samenhang gelezen moeten worden. In een dergelijk geval plaatsen we dan een jo. (juncto) tussen de artikelen: art. 3:33 jo. 3:35 BW.

Juncto

Specificeren

Om ervoor te zorgen dat de lezer (of toehoorder) precies weet welk gedeelte van een wetsartikel van toepassing is, moet zo precies mogelijk aangegeven worden op welk tekstgedeelte uit het betreffende wetsartikel bedoeld wordt. Aangezien wetsartikelen vaak onderverdeeld zijn in leden en/of subs (zie hiervoor hoofdstuk 2), moet het betreffende lid waar men het oog op heeft worden genoemd.

Oefenvraag 1.6

Noteer de volgende artikelen op de juiste wijze en omschrijf de inhoud van de betreffende artikelen in eigen woorden:

- a artikel 287 van het Wetboek van Strafrecht
- b artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht
- c artikel 74 van het zesde boek van het Burgerlijk Wetboek
- d artikel 3 van het eerste hoofdstuk van de Algemene wet bestuursrecht
- e artikel 151 van het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek

1.7 Zoekmethoden

Het zoekproces naar een bepaald wetsartikel is geen gemakkelijke opgave. De duizenden artikelen in een wettenbundel vergemakkelijken het zoekproces bepaald niet. Het is dan ook niet vreemd dat veel studenten zichzelf vaak de vraag stellen hoe zij het 'juiste' wetsartikel kunnen vinden. In deze paragraaf zullen twee zoekmethoden besproken worden: de systematische methode en de registermethode. Realiseer je wel dat de vaardigheid van het zoeken naar een wetsartikel alleen kan worden aangeleerd door heel vaak te oefenen – zoals dat overigens voor elke vaardigheid geldt.

1.7.1 Systematische methode

Uit het voorgaande is gebleken dat wetsartikelen niet zomaar ergens in een wet worden geplaatst, maar dat daar een bepaalde systematiek achter zit. Zo zijn veel wetten opgebouwd *van algemeen naar bijzonder*. Daarnaast tref je vaak een bepaalde volgorde aan. Zo hebben we gezien dat het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) eerst de dagvaardingsprocedure behandelt en daarna pas de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing. Wil een jurist op basis van de systematische zoekmethode een bepaald wetsartikel kunnen vinden, dan is het noodzakelijk dat hij de opbouw van een wet kan doorgronden.

In wettenbundels tref je vaak aan het begin van een wet een inhoudsopgave aan. Uit deze inhoudsopgave kan worden opgemaakt hoe de betreffende wet is vormgegeven. Voorwaarde is uiteraard wel dat je weet dat de bepaling waarnaar je op zoek bent in een bepaalde wet staat. We zullen dit aan de hand van een voorbeeld illustreren.

VOORBEELD | De echtscheiding

Het huwelijk van de heer Fokkens en de heer Zeilstra heeft zijn beste tijd gehad. Als zij jou de vraag stellen aan welke voorwaarden voldaan moet worden om het huwelijk te ontbinden, kun je op basis van de systematische zoekmethode als volgt te werk gaan.

Je moet weten dat de regeling die ziet op de ontbinding van het huwelijk tot het privaatrecht behoort. De bepalingen die betrekking hebben op het personen- en familierecht kunnen gevonden worden in het eerste boek van het BW. Hoewel je nog niet weet welk wetsartikel van toepassing is en/of wetsartikelen van toepassing zijn, heb je met deze kennis al een behoorlijke schifting gemaakt. Als nu gekeken wordt naar de opbouw van het eerste boek, dan zien we in de inhoudsopgave dat Titel 9 over de ontbinding van het huwelijk gaat. Wordt de betreffende titel opgeslagen, dan zien we in art. 1:151 BW dat het huwelijk *duurzaam moet zijn ontworpen*.

Zoals uit het voorbeeld blijkt, is voor het hanteren van de systematische zoekmethode een bepaalde voorkennis vereist. Het is mede hierom dat in het begin van de studie (waarin je kennis nog beperkt zal zijn) deze methode geen gemakkelijke weg is om de juiste wetsartikelen te selecteren. Toch verdient op langere termijn deze zoekmethode de voorkeur. Immers, als je jezelf de opbouw van een wet eigen maakt, zullen het begrip en de kennis over die wet steeds verder toenemen. Uiteindelijk bespaart het je veel tijd en zullen jouw competenties op het juridisch vlak beter worden.

1.7.2 Registermethode

De registermethode gaat niet zozeer uit van de systematiek van een wet, maar is gebaseerd op het trefwoordenregister dat je achter in de wettenbundel vindt. In iedere wettenbundel tref je een dergelijk register aan. De uitgever heeft achter de *trefwoorden* het wetsartikel opgenomen dat over het betreffende onderwerp handelt. Tevens tref je een *Romeins cijfer* aan. Dit Romeinse cijfer verwijst naar de regeling waarin het betreffende wetsartikel gevonden kan worden. Onderaan elke pagina van een regeling zie je de verschillende Romeinse cijfers terug.

De registermethode is vooral handig als je niet weet in welke regeling een bepaald wetsartikel teruggevonden kan worden. Op het eerste gezicht lijkt dit een veel snellere en efficiëntere zoekmethode dan de systematische zoekmethode. Ook deze methode vereist echter een specifieke vaardigheid. Bij het zoeken via het trefwoordenregister dien je jezelf steeds te bedienen van de juiste juridische termen. Ook dit zullen we illustreren aan de hand van een voorbeeld.

VOORBEELD | De machine

Stel, bedrijf X sluit een overeenkomst met bedrijf Y die inhoudt dat eerstgenoemde een machine moet leveren aan laatstgenoemde. Bedrijf X komt echter de afspraken uit de overeenkomst niet na. Bedrijf Y lijdt hierdoor schade en wil deze vergoed zien.

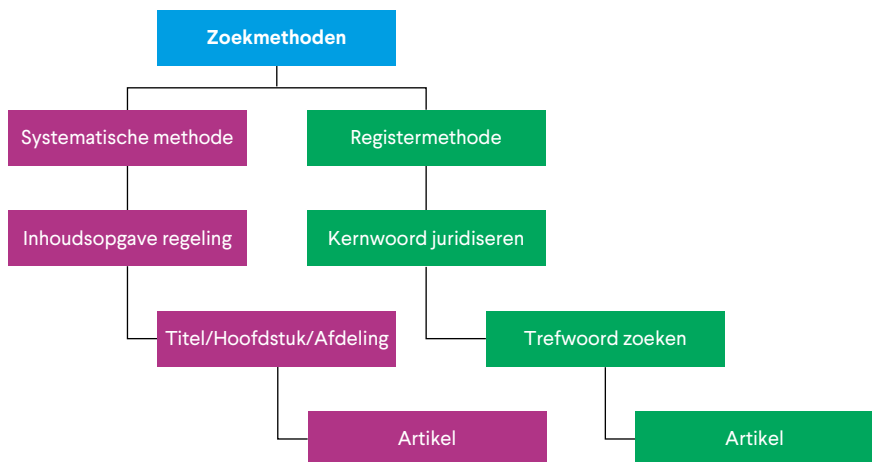
De vraag is nu hoe je bij de juiste bepaling terechtkomt die op deze overeenkomst van toepassing is. Alvorens in het trefwoordenregister te kunnen gaan zoeken, dien je de situatie eerst te vertalen in een juridische term. Je moet met andere woorden een juridische term formuleren die de lading dekt. Stel, je hebt deze situatie gekwalificeerd als 'wanprestatie'. Indien je deze term zoekt in het trefwoordenregister, dan zul je niet ver komen. De term wanprestatie komt namelijk niet voor. Zoek je echter op de term 'tekortkoming in de nakoming' dan zal het trefwoordenregister jou verwijzen naar art. 6:74 BW.

Het voorbeeld maakt duidelijk dat het gebruik van het trefwoordenregister de vaardigheid vereist om dagelijkse termen om te zetten in juridische termen. Naarmate je jezelf het juridische jargon meer eigen hebt gemaakt, zal dit steeds gemakkelijker gaan.

Oefenen met beide zoekmethoden

Zie voor een schematische weergave van de verschillende zoekmethoden figuur 1.3.

Figuur 1.3
Zoekmethoden

Oefenvraag 1.7

Lees de nieuwsberichten en beantwoord de daarbij behorende vragen.

Algemeen Dagblad	22 SEPTEMBER 2023
<p>Twee Utrechters (17 en 18 jaar) aangehouden voor diefstal koplampen auto's in Nieuwegein</p> <p>Een 17-jarige en een 18-jarige jongen uit Utrecht zijn afgelopen woensdag aangehouden voor de diefstal van auto-koplampen. Dat meldt de politie Nieuwegein vrijdag op haar Instagram.</p>	

- a Zoek op basis van de systematische zoekmethode naar wetsartikelen waarin diefstal geregeld is. Geef daarbij de diverse stappen aan die je hebt gezet om het juiste wetsartikel te vinden.
- b In welke wetsartikelen is geregeld wie belast is met de vervolging van strafbare feiten? Licht toe hoe je tot jouw antwoord bent gekomen.

de Volkskrant	16 JUNI 2023
<p>Formatie Noord-Brabant klapt op gedwongen stalaanpassingen voor veehouders</p> <p>De formatie in Noord-Brabant is op het laatste moment vastgelopen. De beoogde coalitie van BBB, VVD, GroenLinks en PvdA is gestruikeld over de zogeheten stallendeadline.</p>	

- c Zoek op basis van de registermethode naar het wetsartikel waarin de samenstelling van het provinciebestuur is geregeld. Leg uit waarom dat juist in die betreffende wet is geregeld.
- d De provincie Noord Brabant heeft ruim 2,6 miljoen inwoners. Uit hoeveel leden bestaan de Provinciale Staten van Noord-Brabant? Licht toe welke stappen je hebt gezet om tot jouw antwoord te komen.

De Telegraaf 13 NOVEMBER 2023

Tata Steel schrapt achthonderd banen in IJmuiden

IJMUIDEN - Tata Steel schrapt achthonderd banen in zijn staalfabriek in IJmuiden, meldt het bedrijf. (...) De ondernemingsraad noemt de ingreep om tot vergroening te komen niet geloofwaardig. Het is louter een bezuiniging, stelt de vertegenwoordiger van de werknemers.

- e Stel, er zijn 9.000 werkzame personen bij Tata Steel. Uit hoeveel leden bestaat de ondernemingsraad dan? Leg uit hoe je tot jouw antwoord bent gekomen.
- f Welke algemene en bijzondere bevoegdheden heeft een ondernemingsraad volgens de wet? Geef aan in welk(e) wetsartikel(en) je het (de) antwoord(en) hebt gevonden.

Samenvatting

- Elke wet kent zijn eigen opbouw. Toch is er een aantal gemeenschappelijke onderdelen te ontdekken, te weten:
 - opschrift
 - aanhef
 - considerans
 - corpus
 - slot
- Naast deze algemene onderdelen treffen we in wetten onderdelen aan die het totale lichaam van een wet verder indelen. Het betreft de volgende onderdelen:
 - boeken
 - titels
 - hoofdstukken
 - afdelingen
 - artikelen
- Zowel het BW als de Awb is volgens een gelaagde structuur opgebouwd. Deze gelaagde structuur kan vooral teruggevonden worden in de betreffende boeken (BW) respectievelijk hoofdstukken (Awb), die zich kenmerken door een opbouw van algemeen naar bijzonder. Hiermee wordt voorkomen dat bij elk onderwerp de algemene regels steeds herhaald moeten worden.
- De gelaagde structuur komt ook tot uiting in diverse schakelbepalingen. Schakelbepalingen verklaren bepaalde gedeelten van een wet van overeenkomstige toepassing buiten het/de betreffende boek, titel, hoofdstuk, afdeling en/of wet waarin zij te vinden zijn.
- Het vinden van toepasselijke bepalingen in een wettenbundel is geen gemakkelijke opgave. Aan de hand van de volgende twee methodes kan een wetsartikel in een wettenbundel teruggevonden worden:
 - systematische methode
 - registermethode
- Is een wetsartikel eenmaal gevonden, dan dient het wetsartikel op een juiste wijze te worden aangehaald. De wijze van aanhalen verschilt van regeling tot regeling.